

Program for Kristiansand kommune for valgperioden 2023-2027

VENSTRE

Innhold

Innledning	1
1. En kommune som satser på klimaet og miljøet	2
En klimavennlig kommune	2
En klimatilpasset kommune	3
Grønt hverdagsliv og sirkulær økonomi	3
Rent og levende hav	4
Bedre dyrevelferd	5
2. By- og stedsutvikling	5
Nye byutviklingsområder	5
Boliger for alle	6
Gode og levende nabolag	7
3. Grønn transport	7
Gå- og sykkelbyen Kristiansand	7
Kollektivtransport	8
En miljøvennlig bilpolitikk	9
4. Utdanning og oppvekst	9
Barnehage	10
Skole	11
SFO	12
Lærerne	13
Skolehelsetjenesten	13
Læringsmiljø	14
Barnevern	14
Oppvekst og nærmiljø	15
5. Kultur, idrett og friluftsliv	15
En kulturby i høy klasse	16
Frivillighetskommunen	16
Friluftsliv i kommunen	17
Idretts glede for alle	17
6. Helse og omsorg	18
Fastlegeordningen	18
Psykisk helse	19
Helse- og livsmestring	19
Lokal rusreform	20

Økt frihet i alderdommen	20
Bedre kvinnehelse, reprodktiv helse og barselsoppfølging	21
7. Likestilling, mangfold og inkludering.....	22
Mennesker med funksjonsnedsettelse.....	22
Demokrati og innbyggermedvirkning:	23
Innvandring og inkludering.....	23
Diskriminering og negativ sosial kontroll	24
Sosialpolitikk.....	24
Sosial boligpolitikk	25
Fattigdom og hjemløshet	26
En trygg kommune for alle.....	26
8. Flere jobber og flere i arbeid i Kristiansand	26
Forutsigbarhet for næringslivet	27
Flere i jobb	27
En kommune tilpasset det moderne arbeidslivet.....	28
Mer liv i Kvadraturen.....	28
Flere turister skal oppleve kommunen vår	29
Grønnere og mer innovativt landbruk og havbruk.....	29
Mer grønn energi og industriutvikling i kommunen.....	30
Kristiansand som en forutsigbar eier og innovativ innkjøper	30
Kommunen som arbeidsgiver	31
Kunnskaps- og studentbyen Kristiansand.....	31

Innledning

Venstre er et liberalt parti med en helhetlig politikk. Vi har store ambisjoner for Kristiansand, hvor det aller viktigste for oss er:

Vi skal gjøre Kristiansand til en foregangsby i klima- og miljøpolitikken.

Da må det bli enklere og billigere å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Derfor vil Venstre ha billigere og bedre kollektivtransport og gjøre byen tryggere og mer tilgjengelig for syklister og gående. Samtidig skal vi stanse nedbyggingen av natur, og ta vare på viktige friluftsområder.

Det skal være trygt og godt å vokse opp i Kristiansand.

Som liberale er vi opptatt av å gi barn og unge en utdanning og oppvekst som skaper like muligheter. Venstre satser på skolen fordi kunnskap er nøkkelen til å løse utfordringene vi står overfor og utjevne sosiale forskjeller. Slik danner vi grunnlaget for at folk kan leve frie og gode liv.

God psykisk helse er avgjørende for å leve et fritt og godt liv.

Venstre er opptatt av at vi skal bli sett som hele mennesker i møte med helsetjenestene, gjennom livet og med de behovene de ulike livsfasene krever. Dagens tilbud er ikke godt nok og i årene framover blir det særlig viktig å løfte arbeidet med psykisk helse.

Vi vet at Kristiansand blir best når alle gode krefter bidrar og kommunen spiller på lag med næringslivet, frivilligheten og innbyggerne.

Det er fantastisk at Kristiansand har et sterkt og mangfoldig kulturliv, muligheter for store smaksopplevelser og små nabolagskafeer, brennende idrettsglede og steder å nyte roen. Venstre heier på ildsjeler som beriker byen, på et fritt og mangfoldig kulturliv og på dem som vil skape arbeidsplasser.

Kristiansand skal være en raus og inkluderende kommune med plass til alle.

Venstre står opp for de som trenger det mest. Vi skal bekjempe fattigdom og rasisme, og sørge for at sårbare grupper blir møtt med respekt og forståelse, framfor lukkede dører og moralisme.

I en tid der liberale verdier er under stort press, både i Norge og i resten av verden, trengs et parti som står opp for frihet, fellesskap og løsninger for framtida.

Velger du Venstre er du med på å støtte opp om de liberale verdiene. **Vi håper du vil bli med på laget. Godt valg!**

1. En kommune som satser på klimaet og miljøet

Verden står midt i en klima- og naturkrise. Venstre vil at Kristiansand skal være en nasjonal pådriver for gjennomføring av klimakutt som monner, og en kommune som tar vare på natur og dyreliv. Kristiansand må gå foran og vise at grønn omstilling er mulig, uten at det går på bekostning av innbyggernes livskvalitet eller frihet.

En klimavennlig kommune

Venstre vil at Kristiansand skal være en nullutslippsby innen 2030. Transport, avfall, forbrenningsanlegget og bygg og anlegg står for nesten alle utslipp i Kristiansand. Hovedinnsatsen må derfor legges her.

Bevaring, restaurering og rehabilitering av natur er andre avgjørende klimatiltak, som kan bidra til reduserte utslipp og gjøre oss bedre rustet til å håndtere klimaendringene.

Venstre vil:

- Ha nullvekst i personbiltrafikken.
- Jobbe for at all transport skal bli utslippsfri innen 2030.
- Bygge ut flere, og utvide eksisterende miljøvennlige fjernvarmenett for oppvarming.
- At det stilles strenge klima- og miljøkrav når nye større utbyggingsområder planlegges.
- At alle kommunens byggeplasser blir utslippsfrie.
- At kommunale bygg som hovedregel ikke skal rives i forbindelse med reetablering, for å redusere utslipp knyttet til riving, materialer og transport.
- At alle nybygg tilhørende kommunen skal være plusshus med BREAM-sertifisering.
- At alle kommunale virksomheter skal miljøsertifiseres.
- Stille krav til ombruk og gjenbruk av materialer i alle kommunale byggeprosjekter.
- Stille krav om energiproduksjon og vegetasjon på tak og fasader i nye, større bygg, og lage incentiver for dette for eksisterende bygg, for å bidra til klimatilpasning og økt biologisk mangfold.
- Etablere karbonfangst på forbrenningsanlegget.
- Stille krav om landstrøm til alle cruiseskip og ferger som ankommer Kristiansand.
- At havna skal legge til rette for utvikling av framtidens energiløsninger ved å tilby grønne drivstoff til skipsfarten.
- Bygge ut kombinasjonsanlegg for hurtiglading av elbiler og elbåter langs kysten, for å sikre lønnsomhet også utenfor båtsesongen.
- Investere i tiltak som reduserer strømforbruket i offentlige bygg.
- Øke produksjonen av fornybar energi i Kristiansandsregionen, blant annet gjennom veiledningsordninger og forenklinger av lokale regelverk, samt gjøre det enklere å selge lokalprodusert energi.

En klimatilpasset kommune

Selv i en verden som når utslippsmålene i Parisavtalen, vil vi oppleve klimaendringer. Allerede nå opplever vi kortere vintre og mer ekstremvær. Derfor må vi tilpasse Kristiansand til et hardere klima. Venstre mener de mest effektive tiltakene er å gi mer plass til grøntområder og å åpne flere vannveier. En grønn kommune forberedt på klimaendringer skal være god å bo i, gi rom til biologisk mangfold, beskytte mot flom, rense luften og regulere lokalklimaet.

Venstre vil:

- Reetablere, restaurere og etablere mer natur i hele kommunen for å kutte utslipp, ta vare på det biologiske mangfoldet og styrke beredskapen mot ekstremvær.
- Styrke overvannsstrategien og øke tempoet i gjenåpningen av elver og bekker som er lagt i rør.
- Innføre en støtteordning for etablering av grønne tak og vegger på eksisterende bygg og for naturdekke i bakgårder i borettslag og sameier.
- Åpne for hurtig omregulering av gatearealer og parkeringsplasser for å gi plass til fortaushager og mikroparker.
- Kartlegge arealer som ligger brakk for å restaurere og reetablere mer natur.

Grønt hverdagsliv og sirkulær økonomi

Å ta vare på miljøet handler om å ta ansvar, men det handler også om å gjøre Kristiansand til en bedre kommune å bo i. En grønn kommune, der det er enkelt og billig å leve miljøvennlig, er en god kommune å bo i. Å gå, sykle og å reise kollektivt skal alltid være det rimeligste og beste alternativet.

Nordmenn ligger på verdenstoppen i forbruk per innbygger med tre ganger større forbruk enn den gjennomsnittlige europeer. For å redusere belastningen som følge av forbruk og avfall, må vi legge til rette for økt gjenbruk av materialer og deling av ressursene. Venstre vil derfor gjøre det enklere og mer attraktivt å dele, gjenbruke, ombruke og resirkulere.

Kristiansand trenger flere ulike boligtyper over hele byen. Venstre vil stille strenge kvalitetskrav både til bolig og uteareal. Vi ønsker oss en 10-minuttersby, der innbyggerne har hverdagstjenester, som skoler, barnehager, parker og fritidstilbud innenfor ti minutters gange. Slik kan Kristiansand bli en enda bedre kommune å bo i, med mindre sosial ulikhet både mellom bydeler og mellom generasjoner.

Venstre vil:

- Prioritere fotgjengere, sykkel og kollektivtransport foran privatbilisme.
- Legge til rette for at kollektivtrafikken kan løse flere hverdagsproblemer gjennom bestillingstransport, for eksempel aldersvennlig transport, henting og levering til fritidsaktiviteter og skoleskyss.
- Lage en gjenbruksstrategi, som legger til rette for at kommunen der det er mulig, kan velge brukt framfor nytt i anskaffelser.
- Jobbe for å redusere moms på reparasjoner.

- Bidra til at det kommer på plass en velfungerende ordning for ombruk av bygningsmaterialer i Kristiansands-regionen.
- Arbeide for at byvekstavtalen inneholder forpliktende tids- og investeringsplan for utbygging av sammenhengende sykkelveinett i kommunen.
- Legge til rette for bildelingsordninger, for eksempel ved å vurdere krav om bildelingstilbud på større utbyggingsområder.
- Innføre flere effektive tiltak for å redusere svevestøv, blant annet fra vedfyring og piggdekk.
- Opprettholde lokale elbilfordeler, som reduserte parkeringsavgifter og lavere bompengesatser.
- Utvide og tilgjengeliggjøre Kristiansand kommunes støtteordninger for klimatiltak og energisparing i borettslag, sameier og næringsbygg.
- Sikre friheten til å velge fullverdige veganske og vegetariske alternativer i kommunens kantiner og institusjoner.
- Sikre et bedre tilbud for innsamling, gjenbruk og gjenvinning av tekstiler.
- Stille krav om at næringslivet kildesorterer alt avfall.
- Støtte opp om låne- og delingsordninger for håndverksmaskiner, turutstyr og liknende etter modell fra BUA-ordningen.
- Tilstrebe at alle skal ha tilgang til grøntareal og hverdagstjenester, som butikker, barnehager, skoler og andre kommunale tilbud maksimalt 10 minutters gange fra der de bor.
- Styrke tilgangen til områder med natur, idrettstilbud og anlegg for rekreasjon og breddeidrett.
- At alle områder som utvikles, skal bidra til at Kristiansand får mer natur og grøntområder.
- Beskytte og bevare grønne områder i kommunen.
- Lage en plan for hvordan bilbruk på Odderøya kan reduseres til et minimum.
- Sikre at alle barn som vokser opp i Kristiansand, får plass i gode barnehager og skoler med gode utearealer i trygg gangavstand.

Rent og levende hav

Venstre vil at Kristiansand skal gå foran i arbeidet med å ta vare på byfjorden og kommunens nære havområder, slik at også framtidige generasjoner får oppleve et levende og friskt hav.

Venstre vil:

- Kutte tilførselen av plast og annen forøpling av byfjorden og kommunens nære havområder, blant annet ved å stille krav til småbåthavnene om å kutte all tilførsel av forurensning og plast i fjorden og havet.
- Innføre flere vernesoner i Kristiansands del av havområdene der all fangst og fiske er forbudt fram til sunt liv i havet er gjenopprettet.
- Jobbe for et forbud mot bunntåling i byfjorden og i kommunens nære havområder for å redusere den totale belastningen på det marine økosystemet.
- Anlegge mottaksanlegg for septik fra fritidsbåter og innføre forbud mot tømning av septik innen 2024.

- Legge bedre til rette for bading og vannaktiviteter i skjærgården rundt hele kommunen.

Bedre dyrevelferd

Dyr har en egenverdi utover den nytteverdien de har for oss mennesker og for samfunnet. Venstre vil sikre dyrenes velferd, helse og trygghet. Vi vil at dyr skal kunne utøve mer av sin naturlige adferd og leve gode liv. I tråd med at kunnskapen om dyrevelferd og dyrenes vilkår stadig forbedres, må politikken følge etter. For at alle dyr skal kunne leve et godt og verdig liv, må dyrevelferd også ivaretas i lokal politikk og forvaltning.

Venstre vil:

- Jobbe for at det etableres gode og forpliktende samarbeidsforum mellom kommuner og dyrevernorganisasjoner.
- Tydeliggjøre hvilke offentlige instanser som har ansvar for å ivareta skadde dyr.
- Jobbe for at kommunen får en egen dyrevelferdsplan.
- Jobbe for at dyrevelferd ivaretas i kommunens arealplaner.

2. By- og stedsutvikling

Kristiansand skal være en mangfoldig by med ulike kvaliteter, gode boliger og trygge nabolag. Alle skal ha tilgang og nærhet til grøntarealer, kultur-, service- og tjenestetilbud og et attraktivt og klimavennlig transportsystem. Venstre ønsker å skape et nullutslippssamfunn gjennom en målrettet og helhetlig by- og stedsutvikling, der vi tar vare på naturen, havet og kommunens blågrønne preg.

Nye byutviklingsområder

Mange ønsker å bo i Kristiansand, og kommunen trenger flere boliger for å dempe prispresset. Mange områder i kommunen har et stort potensial for utvikling, uten at det går ut over natur eller vernehensyn. Venstre ønsker å prioritere byutvikling i områder tilknyttet kollektivknutepunkt. På denne måten kan byen utvikles, uten at det øker transportbehovet og uten at det går på bekostning av naturområder.

Venstre vil:

- At det offentlige rom utformes menneskevennlig og universelt, med beplantning, gode bymøbler og muligheter for aktivitet.
- Gi insentiver til bygg med betydelige klima- og miljøgevinster med lavere byggesaksgebyrer og prioritet i reguleringsarbeidet.
- Sørg for at det tidlig utvikles god kollektivdekning i nye utviklingsområder, og at gående, syklende og kollektivtransport blir prioritert.
- Ta vare på naturen i all byutvikling, og sette mål om arealnøytralitet ved å gjenbruke og fortette allerede utbygde arealer framfor å bygge ut mer natur.

- Sørge for at etablering av skoler, barnehager, grøntområder og andre sosiale tilbud sikres tidlig i prosjektutviklingen av nye utviklingsområder i kommunen.
- Forenkle regulering på mindre tomter i den tette byen og tilrettelegge bedre for fortettingsprosjekter.
- Sørge for at Lagmannsholmen blir et levende byområde med ulike typer boliger, tilgjengelige og attraktive offentlige byrom og et variert handels-, service- og tjenestetilbud.
- Fjerne barrierer som gjør byen mørk, utrivelig og utrygg.
- At høyhus kun skal bygges på tomter som ligger tett på kollektivknutepunkt, og med krav om høy arkitektonisk kvalitet, samt at de skal bidra til vesentlige forbedringer på bakkeplan med publikumsrettede tilbud, gode offentlige rom og nabolag.
- Ivareta strøkskarakter, mangfold og sikre et sterkt vern av småhusområder og strøk av historisk betydning.
- Samarbeide med grunneiere, næringsliv og innbyggere om økt byliv i hele sentrum.
- Sikre variasjon i boligtyper over hele kommunen, slik at de som ønsker å bo i Kristiansand finner boliger som dekker deres behov.
- Bygge flere boliger blant annet gjennom fortetting ved knutepunkter og transformasjon fra industri- til boligområder.

Boliger for alle

Kommunen har en stor tomtereserve, noe som har bidratt til lav vekst i boligpriser og til at det har vært enklere å kjøpe bolig i Kristiansand enn i andre storbyområder. Venstre vil gjøre det enklere for flere å eie egen bolig gjennom en miljøvennlig og offensiv boligpolitikk.

Venstre vil:

- Sørge for at nye boligområder legger til rette for varierte boformer som borettslag-, selveier-, leie- og kommunale boliger.
- At nye boliger primært bygges ved fortetting ved kollektivknutepunkt og bydelssentra/senterområder, ikke gjennom nedbygging av natur.
- At det skal bygges flere boliger tilpasset førstegangsetablerere og at kommunen skal samarbeide med boligaktører om alternative kjøpsmodeller som deleie og leie-til-eie-modeller for å gi flere muligheten til å eie egen bolig.
- Gjøre kommunal saksbehandling av plansaker mer effektiv, digital og inkluderende, for å sikre raskere boligbygging, mer forutsigbarhet for utbygger og bedre medvirkning for innbyggerne.
- At det stilles krav til høy kvalitet i utforming og materialvalg ved nybygg og til høy bokvalitet.
- Arbeide mot hyblifisering i Kvadraturen og andre sentrumsnære områder for å legge til rette for at flere familier kan bosette seg der.
- Prioritere behandling av regulerings saker for studentboliger og de mest miljøvennlige boligene.

Gode og levende nabolag

Flere boligområder i Kristiansand mangler naturlige møtesteder, har for dårlig kollektivtilbud og er dårlig tilrettelagt for at folk kan gå eller sykle. Venstre vil invitere med folk og næringsliv til å videreutvikle sine nabolag og styrke lokalsamfunnene. Vi vil etablere og sikre møteplasser i folks nabolag, med flere grøntområder og et godt service- og tjenestetilbud. Vi mener også at det må bli lettere å reise miljøvennlig generelt i kommunen og internt i alle bydeler.

Venstre vil:

- Etablere flere trygge møteplasser, tilrettelagt for sosial aktivitet for alle aldersgrupper.
- Tilrettelegge for at flere offentlige og private bygg kan brukes av lokale lag og foreninger på ettermiddager og kvelder.
- Sørge for at det utvikles velfungerende nærområder nær byens knutepunkter, med boliger, tjenestetilbud og lokalt næringsliv.
- Styrke søknadsbaserte støtteordninger for lokale nabolagssoner, og sikre at nabolag blir utviklet i samarbeid mellom kommunen, by- og stedsdelene, innbyggerne og lokalt næringsliv.

3. Grønn transport

Venstre vil sørge for at alle raskt, enkelt og rimelig kan komme seg rundt i kommunen på en miljøvennlig måte, og vi vil alltid være en garantist for et bedre og billigere kollektivtilbud. By- og stedsutviklingen må skje på en måte som utnytter grønn transport mest mulig effektivt, gjennom å skape attraktive boligområder med arbeidsplasser, boliger og tjeneste- og servicetilbud i gangavstand til de største kollektivknutepunktene. Vi må redusere behovet for privatbil for å redusere arealbruk, forurensing og for å øke trafikksikkerheten.

Venstre vil at Kristiansands transportsystem skal være blant de mest miljøvennlige i Norge. Da må vi både prioritere mer og bedre tilrettelagt areal for gående og syklende, samtidig som kollektiv-, personbil- og varetrafikken må være utslippsfri. Det betyr at det ikke skal være vekst i personbiltrafikken.

Gå- og sykkelbyen Kristiansand

Venstres mål er å skape en kommune der gående og syklende føler seg trygge i trafikken hele året. For mennesker med ulike funksjonsvariasjoner er Kristiansand fremdeles i stor grad en utilgjengelig kommune. Mange steder er kommunen utformet på bilens premisser, med fysiske barrierer og plassbegrensninger for myke trafikanter. Vi vil styrke gang- og sykkelaksene og sørge for at indre by har et finmasket nett av bilfrie gater. Rundt skoler og barnehager vil vi opprette bilfrie soner, der barn fritt kan ferdes trygt og på egenhånd.

Venstre vil:

- Utarbeide en overordnet plan for hvordan Kristiansand kan utvikles til en attraktiv by for syklister.

- Etablere flere gågater, fortau, snarveier, gangveier og bilfrie soner i flere deler av kommunen, og innføre gode sykkeltraseer i Posebyen og andre sentrale boligområder i Kvadraturen.
- Jobbe for at det etableres et sammenhengende sykkelveinett i byen for å sikre fysisk adskillelse fra andre trafikantgrupper.
- At det innen 2024 skal omdisponeres minst fire gater i Kvadraturen til såkalte sykkelprioriterte gater.
- Senke fartsgrensene, blant annet med 20-soner rundt skoler, redusere hastigheten der det er blandet trafikk og etablere 30-sone som standard i tettbygde strøk.
- Gjøre det enklere for myke trafikanter å ferdes i byen gjennom å opprette bilfrie soner, soner med redusert fartsgrense, sykkelgater og gågater.
- Sikre at hensynet til gående og syklende ivaretas når bygg- og anleggsarbeid pågår.
- Jobbe for at alle offentlige områder i Kristiansand blir universelt utformet.
- Sikre alle barn trygge skoleveier, og at kommunen skal fremme og gi tilskudd til skoler som ønsker å begrense biltrafikk gjennom områder hvor barn ferdes.
- Sikre at sykkelveier, fortau og gågater prioriteres når veier måkes for snø om vinteren, og innføre børsting av sykkelveier som standard, framfor salting som sliter på sykkel og natur.
- Sikre bedre samspill mellom el-sparkesykler og andre trafikanter gjennom å definere soner med lav hastighet, dedikerte parkeringssoner og parkeringsfrie soner.
- Arbeide for flere tilgjengelige bysykler, el-sparkesykler og el-sykler i hele byen, også utenfor sentrum.
- Etablere flere trygge og funksjonelle sykkelparkeringsanlegg ved viktige trafikknutepunkt, og etablere servicestasjoner for sykler der det også er tilbud om lading for el-sykler.

Kollektivtransport

Venstre vil fortsette å være den sterkeste forkjemperen for at kollektivtrafikk i kommunen vår skal være rimelig, ha hyppige avganger og nå ut til flest mulig. Det handler om at du skal kunne komme deg dit du skal på en god og miljøvennlig måte. Vi vil få tilbudet og passasjertallet opp, og billettprisene og utslippene ned.

Venstre vil:

- Sørge for økt finansiering til kollektivprosjekter og sykkeltilrettelegging, gjennom å kreve økt statlig bidrag gjennom en Byvekstavtale.
- Ha en makspris på 600 kroner i måneden for kollektivt i Kristiansand, med halv pris for honnør, ungdom, elever og studenter. Barn skal reise gratis.
- Tilby nye og mer fleksible billettyper, som sørger for at passasjerene alltid er sikret den billigste billett-typen.
- Utvide kollektivtilbudet på nattestid og ha ordinære busstakster på nattbusser.
- Videreutvikle og utvide AKTs tjenester, som ordningen med aldersvennlig transport (SVIPP), slik at tilbudet i enda større grad møter folks behov.
- Samarbeide med nabofylkene og nabokommuner om samferdsel og kollektiv.
- Gjennomføre kraftfulle tiltak for å bedre framkommeligheten for buss i Kristiansand.
- Sikre at busstopp ligger i gangavstand til boligområder, samt handels- og tjenestetilbud.

- Sikre at alle, uansett funksjonsvariasjon, skal kunne benytte kollektivtilbudet. Utvide ordningen med TT-kort, med flere reiser og lavere priser.
- Ha flybusstilbud til og fra Kjevik.

En miljøvennlig bilpolitikk

Den raske framveksten av elbiler løser mange av miljøproblemene med biltrafikk, men ikke trafikkproblemer og utfordringene knyttet til støy eller svevestøv. Venstre vil sikre at den totale biltrafikken i Kristiansand ikke øker, og samtidig legge til rette for en rask elektrifisering av bilparken og nyttetrafikken. Det skal alltid lønne seg å velge de mest miljøvennlige bilene.

Venstre vil:

- Innføre nullutslippssoner der det kun er lov å kjøre med kjøretøy som bruker elektrisitet eller biogass.
- Redusere behovet for bruk av bil i hverdagen og tilrettelegge for at de som trenger bil har tilgang til ladeinfrastruktur og bildelingsordninger.
- Etablere fyllestasjoner for hydrogen på egnede steder når antallet hydrogenkjøretøy øker.
- Kraftig øke antallet offentlig tilgjengelige hurtig- og lynladere for elbiler per år for å holde tritt med veksten i antall elbiler.
- Sikre at det alltid er billigere for elbiler enn fossilbiler i bomringen.
- Være kritisk til større veiutbygginger og kreve prioritering av kollektiv ved slike prosjekter.
- Få fart på arbeidet med mer klimavennlig og koordinert varelevering i sentrum, slik at vi reduserer bilkjøring og utnytter kapasitet i kjøretøy bedre.
- Redusere biltrafikk i boligområder med mye trafikk.

4. Utdanning og oppvekst

Utdanning er nøkkelen for fremtiden. Derfor er utdanning alltid en prioritet for Venstre. I et sosialliberalt samfunn må mangfold og ulikhet kombineres med et felles grunnlag for kunnskap og dannelse. Det betyr at den offentlige skolen er det viktigste fundamentet i Venstres oppvekstpolitikk. Barnehager og skoler er først og fremst til for barnets skyld. Barn har ulike forutsetninger og evner. Derfor må de heller ikke behandles likt, men gis lik mulighet til å ta ut sitt eget potensial. Vårt mål er å skape en skole som ser alle elevene, og som maktet å tilby mestring og læringsglede til alle elever. Vi trenger derfor et friere og mindre rigid utdanningsssystem. Lærere må ha et bredt lag rundt seg, metodefrihet og tid til å følge opp elevene. De ansatte er skolene og barnehagenes viktigste ressurs, og vi må ha tillit til den kompetansen de besitter. Det betyr at vi skal begrense kontrollen og rapporteringen, og sørge for at pedagogressursene får nødvendig plass og frihet. Venstre mener politikernes oppgave er å definere mål og prioritere ressurser, og la ansatte og skole- og barnehageledelse styre innholdet mest mulig selv.

Barnehage

Ingen familier er like, og barn har ulike behov. Derfor ønsker Venstre et mangfoldig barnehagetilbud, slik at familier kan velge et tilbud som passer for dem og barnet. Å ikke få plass i en barnehage i nærheten av der du bor eller jobber, vil by på utfordringer. Dette er en kapasitetsutfordring som må løses. I dag opplever mange foreldre at de ikke får barnehageplass etter endt foreldrepermisjon, derfor vil Venstre ha garanti om barnehageplass etter endt foreldrepermisjon i Kristiansand.

Kompetanse hos ledelse, lærere og ansatte, gode inne- og utemiljøer og nok voksne er helt avgjørende for barna. Venstre mener kvaliteten på barnehagene er det som er viktig, ikke hvem som driver eller eier barnehagene. Kvaliteten på barnehagene i Kristiansand varierer i dag, og enkelte barnehager har for lav voksentetthet eller for lav kompetanse blant de ansatte. Venstre vil aldri gå på kompromiss med kvaliteten på barnehagetilbudet.

Barnehagen er avgjørende for integrering, inkludering og språkutvikling. Det er derfor viktig at kommunen jobber målrettet for å øke graden av deltakelse for barn med flyktning- og innvandrerbakgrunn i barnehagen.

Venstre vil:

- At alle skal ha mulighet til å få plass i en barnehage i sitt nærmiljø.
- Bevare foreldrenes frihet til å velge barnehage, og behandle private og offentlige barnehager likeverdig.
- Legge til rette for et mangfoldig tilbud, slik at foreldre kan velge barnehageplass også ut fra barnehagens profil.
- Avvikle den kommunale kontantstøtten til 2-åringer, og bruke midlene til å gi flere mulighet til å gå i barnehage.
- Ha flere barnehageopptak i året, for å sikre at alle får mulighet til å begynne i barnehagen etter endt foreldrepermisjon.
- Åpne for enkelte barnehager med utvidet åpningstid og prøveordning med helg- og døgnåpne omsorgstilbud, med en begrensning på maksimal oppholdstid for barnet.
- Styrke lederutdanning for barnehagene.
- At barnehager skal ha nok kompetente ansatte, oppfylle pedagog- og bemanningsnormen, alltid ha leder til stede og vikarer ved behov.
- Styrke barnehageansattes kompetanse om barn med høyt læringspotensial.
- Rekruttere flere faggrupper med barnefaglig kompetanse til barnehagene.
- Jobbe for å øke andelen mannlige barnehagelærere.
- Ruste opp og sørge for universell utforming i barnehagebygg og utearealer, slik at alle barn har gode lekeområder.
- Styrke alderstilpasset opplæring for barn om kropp, seksualitet, identitet og følelser fra og med barnehagen.
- Gi søskenmoderasjon til familier som har barn i både barnehage og skolefritidsordning.
- Bedre informasjonsarbeidet til gruppene som har rett på gratis barnehage.
- Forbedre overgangen fra barnehage til skole, blant annet gjennom å sikre felles kartlegging og overgangssamtaler.
- Gjøre det enklere å vente et år med skolestart.
- Tilby svømmeundervisning for de eldste barna i barnehagen.

Skole

Skolen er det viktigste virkemiddelet vi har for å lykkes med å utjevne sosiale forskjeller. Å få en god start på skolegangen er avgjørende for å lykkes senere i utdanningsløpet. Derfor er det vesentlig at det sikres nok midler til skolen i Kristiansand.

Tidlig innsats for å ivareta og sikre god opplæring er grunnleggende. Det er likevel stor forskjell på elevenes behov. Venstre ønsker flere og tydelige virkemidler for å gi tilpasset opplæring, gjennom kompetente lærere og økt metodefrihet. Vi mener et viktig ledd i dette er å avlaste lærerne, gjennom å styrke laget rundt eleven.

Venstre ønsker å gi skolene i kommunen et faglig løft, gjennom å fortsette tilbudet om videreutdanning til lærerne og ved å tilby varierte og framtidsrettede valgfag. Elever som sliter med motivasjon, må gis bedre støtte. Det trengs tiltak for å sikre at flere fullfører grunnskolen med et godt utgangspunkt for videre utdanning. Ungdomsskolen skal motivere og engasjere elever til å fordype seg i fagene og oppdage hvilke interesser og ønsker de har for sitt liv.

Vi vil innføre skolelos, styrke skolehelsetjenesten og gjøre den mer tilgjengelig. Overgangen til videregående skole er viktig for alle elever, og Venstre vil innføre tiltak som gjør den enklere.

Kompetente fagarbeidere er en mangel i norsk økonomi. Vi trenger tiltak for å øke rekrutteringen til fagopplæringen og sikre at elevene gjennomfører opplæringsløpet. Elevene må få tydeligere informasjon, tettere oppfølging og mer informasjon om muligheter i arbeidslivet. Da er det avgjørende at alle elever har en læreplass å gå til, eller et annet kvalitetssikret tilbud som oppfyller deres ønsker og behov.

Venstre vil:

- Styrke laget rundt eleven, ved å ansette flere miljøterapeuter, helsesykepleiere, sosiallærere, skolepsykologer, miljøarbeidere og rådgivere med formell kompetanse, slik at lærerne får mer tid til å være pedagoger.
- Styrke skolehelsetjenestens kompetanse om psykisk helse og koble psykologer tettere på skolehelsetjenesten.
- At kommunen skal tilby kursing og midlertidige opplæringstilbud for ufaglærte i skolen, fram til de får en formalisert kompetanse.
- Støtte etablering av friskoler der de utgjør et supplement til den offentlige skolen heller enn en erstatning, og der hvor det bidrar til å styrke det totale opplæringstilbudet.
- Åpne for fleksibel skolestart for barn, bestemt ut fra modenhet og utvikling.
- Arbeide for en myk overgang mellom barnehage og grunnskole.
- Sørge for universelt utformede læremidler.
- Åpne for å kunne ta om igjen eller hoppe over klassetrinn dersom nivå og faglig utvikling tilsier det.
- Styrke tilbudet om forserte løp og talentsatsninger, og legge til rette for at elever som trenger det kan ta færre fag over lengre tid.
- Tilrettelegge for et sterkere samarbeid mellom fritidsaktiviteter og skole, spesielt i barneskolen.

- Ha et tettere samarbeid med lokalt næringsliv på ungdomsskolen, for å gi elever informasjon og kunnskap om arbeidsmulighetene som finnes i deres nærmiljø.
- Styrke samspillet mellom offentlige og private aktører for å sikre et mangfoldig opplæringstilbud.
- Gi god alderstilpasset seksualitetsundervisning gjennom hele skoleløpet, gjennom samarbeid med helsetjenestene.
- Støtte forsøksordninger med nye valgfag på ungdomsskolen, både teoretiske og praktiske.
- Sikre at barn som kan lese, skrive eller regne ved skolestart får utfordringer tilpasset sine forkunnskaper fra første skoledag.
- Styrke svømmeopplæringen, for eksempel ved å tilby ekstra undervisning.
- Sikre barn og unges personvern gjennom å ikke tillate kameraovervåking av elever i skoletiden eller generelle søk med narkotikahund.
- Bedre overgangen mellom ungdomsskole til videregående blant annet gjennom bedre informasjonsarbeid, rådgivning og ved å tilby intensivkurs i overgangen mellom ungdomsskole og videregående.
- Stille krav om flere lærlinger i kommunale anbud og øke inntaket av lærlinger i kommunale virksomheter.
- Stimulere til samfunnsengasjement ved at også ungdomsskoleelever skal kunne ta ut politisk fravær.
- Sikre at barn som trenger det får spesialundervisning, og prøve ut flere modeller for kvalitet i det spesialpedagogiske tilbudet.
- Etablere flere tilrettelagte skoleplasser og styrke tiltak som sikrer tilhørighet til nærskolen for barn med spesielle behov.
- Sikre at religiøse og kulturelle normer ikke hindrer barns deltakelse i undervisning, samtidig som det religiøse og kulturelle mangfoldet blant elevene blir respektert.
- Sikre likeverd ved å fjerne religiøse samlinger i regi av den offentlige skolen.
- Styrke kompetansen på bruk av digitale og analoge læremidler i skoleløpet.
- Utvikle en bemanningsnorm for PP-tjenesten, og starte opp prosjekter med fast PPT-tilstedeværelse på skoler.
- Styrke alternative opplæringsarenaer med mulighet til praktisk læring og entreprenørskap.
- Styrke skolebibliotekstjenesten ved å ha gode innkjøpsbudsjetter, lengre åpningstider og kvalifisert personale på alle skolebibliotek.

SFO

SFO er et viktig tilbud, og Venstre mener derfor det bør være tilgjengelig for flere. Selv om Kristiansand er kommet langt i arbeidet med å sikre alle barn mulighet til å delta, er det fortsatt elever som av ulike årsaker holdes utenfor fellesskapet. Økonomi skal ikke være til hinder for deltagelse i SFO. Kvaliteten på tilbudet i SFO må styrkes og det må legges opp til samarbeid med aktører utenfor skolen, der det bidrar til å øke kvaliteten på tilbudet.

Venstre vil:

- Sikre like muligheter for deltagelse i SFO ved å gi gratis halvdagsplass til alle elever i skolen.

- Gi søskenmoderasjon til familier som har barn både i barnehage og SFO.
- Sikre og utvikle fag- og lederkompetanse hos SFO-ledelsen.
- Gi barn en variert hverdag og lokal inkludering ved å utvikle modeller for samarbeid mellom SFO, kulturskolen og frivillige organisasjoner.

Lærerne

Kompetente skoleledere og lærere er det aller viktigste for elevenes læring. Gode skoler kjennetegnes av gode ledere, felles ansvar og tverrfaglig samarbeid der det er tid til å jobbe med tilpasset opplæring. Kunnskapsrike lærere, som er omgitt av gode og stabile fagmiljø, er avgjørende for å sikre læring og mindre uro i skolen.

Venstre vil:

- At lærerne skal prioriteres særlig i framtidige lønnsforhandlinger og gjøre læreryrket mer attraktivt gjennom flere karrieremuligheter.
- Sikre lærere tilgang på etter- og videreutdanning og sørge for at økt kompetanse gir bedre lønn.
- Arbeide for å redusere dokumentering- og rapporteringskrav for lærere slik at de får mer tid til undervisning og oppfølging av elever.
- At kun de med formell rådgivningskompetanse skal være karriere- og utdanningsveiledere i skolen.
- Fortsette opplæring av lærere i koding og programmering, og tilby lærere videreutdanning i teknologi.

Skolehelsetjenesten

En økende andel unge opplever utfordringer med psykisk helse. De ungdommene som sliter med psykisk helse og som søker hjelp hos skolehelsetjenesten, møter ofte lange køer og en helsetjeneste som ikke har kapasitet til å tilby den hjelpen ungdommene trenger. Vi mener derfor at skolehelsetjenesten trenger et kraftfullt løft.

Venstre vil:

- Styrke skolehelsetjenesten med mål om én ansatt i skolehelsetjenesten per 250 elever i skolen.
- Sikre bredere mangfold i skolehelsetjenesten ved å rekruttere flere menn.
- Styrke mandatet og funksjonen til skolehelsetjenesten ved å gi dem mulighet til å dokumentere fravær.
- Øke tilgjengeligheten til skolehelsetjenesten ved å opprette en digital skolehelsetjeneste som et supplement til det fysiske tilbudet på skolene.
- Styrke skolehelsetjenesten med flere yrkesgrupper som psykologer, miljøterapeuter, sosionomer og idrettspedagoger.
- Stille krav til formell kompetanse for helsesykepleiere ansatt i skolen.

Læringsmiljø

Et godt fysisk og psykisk læringsmiljø er avgjørende for en god skole. I dag går mange elever på skoler som er gamle, forfalne og trange, og det tas for ofte i bruk midlertidige løsninger for å møte økt elevtall. Noen skoler og elevmiljøer sliter også med vold og uro. Venstre mener vi må ta igjen etterslepet på vedlikehold og rehabilitering av skolebyggene og sikre skoler og enkeltelever rask og god hjelp og støtte når det oppstår vanskelige situasjoner.

Venstre vil:

- Styrke læringsmiljøteamet i skolen for å sikre god faglig støtte for lærere og elever.
- Styrke det tverrfaglige laget rundt læreren ved å ansette flere yrkesgrupper som for eksempel miljøarbeidere, psykologer og minoritetsrådgivere.
- Sikre at det er en sammenheng mellom utvikling av nye boligområder og antall skoleplasser.
- Jobbe for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet i skolen.
- Få fortgang i utbyggingen av skoler i deler av kommunen med økende elevtall.
- Sørge for universell utforming i bygg og uteområder ved skoler, barnehager og lekeplasser.
- Håndheve opplæringslovens bestemmelser om elevenes psykososiale skolemiljø strengere og mer effektivt.

Barnevern

Familien står for den viktigste delen av oppveksten, og alle barn og unge har rett til å ha det trygt hjemme. Noen ganger trenger familier støtte i vanskelige situasjoner, mens andre ganger må barna få den nødvendige tryggheten og omsorgen hos andre enn egen familie. Et godt barnevern er et barnevern som har tid og mulighet til å gjøre gode undersøkelser og som kan gi god og rask hjelp til både barn og voksne som har behov for det. Venstre ønsker et barnevern som har tid og ressurser til å sette barnet i sentrum. Barnevernet skal jobbe kunnskapsbasert, og ikke påstandsbasert, for å finne de metodene som fungerer best for barna selv. For å kunne gi god hjelp trenger barnevernet faglig sterke medarbeidere med gode kommunikasjonsferdigheter, og et godt samarbeid med andre nærliggende tjenester.

Venstre vil:

- Sikre barnevernet nok bemanning, kompetanse og ressurser til å gi barn og familier den hjelpen de trenger, uten lang ventetid.
- Sikre tilstrekkelige ressurser til godt ettervern.
- Gjøre barnevernet mer tilgjengelig slik at barn og foreldre får bedre kjennskap til sine rettigheter og hva barnevernet kan hjelpe dem med.
- Styrke barns medvirkning i avgjørelser som angår dem og sikre at barnets beste blir ivaretatt.
- Øke meklingskompetansen i barnevernet, slik at uenigheter i forbindelse med barnets omsorg løses på en minst mulig inngripende måte.

- Ha tettere samarbeid mellom barnevern, politi, skole, psykisk helsevern og familie slik at det raskt kan settes inn nødvendige og riktige tiltak. Familier skal møte én kontaktperson som bidrar til koordinering på tvers av enheter.
- Jobbe for økt informasjonsdeling mellom etatene som arbeider med barn og unge, og sørge for at informasjonsdelingen er i barn og unges beste interesse.
- Jobbe for å rekruttere flere menn til arbeid i barnevernet.
- Jobbe for en god flerkulturell forståelse i barnevernet.
- Styrke fosterhjemstjenesten og øke arbeidsgodtgjørelsen for å rekruttere og støtte opp om fosterhjem, særlig med flerkulturell bakgrunn.
- Videreføre og styrke samarbeidet med UiA om Universitetsbarnevern.
- Styrke kompetansen rundt funksjonsnedsettelse i offentlige instanser som arbeider med barn.

Oppvekst og nærmiljø

Barn har behov for trygge omgivelser, og vi må sørge for lekemuligheter i nærmiljøer, gode grøntområder og trygg trafikk. Venstres mål er at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i kultur- og idrettsaktiviteter i sitt lokalmiljø. Samtidig må vi styrke de forebyggende tjenestene som fanger opp sosialt utsatte barn og ungdom.

Venstre vil:

- Sikre gode utearealer for alle barn og etablere flere offentlige lekeplasser for barn i alle bydeler.
- Sikre trygge skoleveier for alle barn i Kristiansand blant annet gjennom å stenge utvalgte bilveier for trafikk, etablere flere fartsdempere eller redusere tillatt hastighet.
- Gjennomføre systematiske miljøprosjekter i områder med sosiale utfordringer der tjenester som barnevern, psykolog og NAV flyttes inn i skolen og har aktivitet på skolens område også utenom skoletid.
- Ha lokalkjente miljøteam i flere bydeler for å etablere kontakt med utsatte ungdomsgrupper.
- Styrke oppsøkende tjenester/utekontakt i bydelene.
- Rekruttere flere menn til arbeid med barne- og ungdomstiltak.
- Støtte sosiale og kulturelle entreprenører, frivillige organisasjoner og idrettslag som ønsker å skape lavterskel fritidstilbud og møteplasser for barn og ungdom.
- Etablere flere møte- og lekeplasser i sentrum, slik som i Tresse.
- Avvikle den kommunale kontantstøtten.
- Fortsette å styrke Familiens hus som kompetansemiljø.

5. Kultur, idrett og friluftsliv

Kristiansand skal fortsatt ha et fritt, sterkt og selvstendig kultur- og idrettsliv. Vi skal støtte mangfoldet og bredden, samtidig som vi dyrker fram talentene. Kommunen skal være en støttespiller for kulturlivet og idretten og sørge for at alle, uavhengig av utgangspunkt, skal få oppleve kultur og idrettsglede.

En kulturby i høy klasse

Venstre har som mål at Kristiansand skal være en av Europas fremste kulturbyer. Vi mener den beste måten for kommunen å støtte opp om kulturlivet på er ved å la kulturen være fri og bidra konstruktivt med arealer, lokaler og virkemidler til initiativer fra kulturlivet selv. I tillegg bør kommunen legge til rette for gode kulturopplevelser for alle, uavhengig av alder, inntekt og funksjonsevne. Vi vil ha sterke kulturinstitusjoner, et fritt kulturfelt som blomstrer og gjøre det enklere og tryggere å være kunstner.

Venstre vil:

- Styrke ordningen med Fritidsfond og satsningen på BUA.
- Styrke tilskuddsordningene til kultursektoren og forenkle søknadsprosessene til kommunale midler.
- Bygge ut kulturell infrastruktur i hele kommunen, blant annet ved å stille krav om lokaler til kultur i større områdeutbygginger.
- Støtte kompetansesentrene slik at de gis mulighet til å utvikle kulturbaserte næringer.
- Styrke bibliotektilbudet i hele kommunen med selvbetjening utenfor åpningstid i alle filialer, samt ha forsøk med selvbetjente skolebibliotek på kveldstid.
- Starte prosjektering for nytt bibliotek øst for Varoddbroa.
- Legge til rette for at Kristiansand er attraktiv for internasjonale artister som besøker Norge ved å støtte kommunens festivaler og musikkscener.
- Gjøre kulturtilbudene i Kristiansand mer attraktive for ungdom og gi ungdom opp til 18 år et godt og variert kulturtilbud i hele kommunen, i form av blant annet øvingslokaler for musikk og e-sport-tilbud.
- Kulturskolen skal være priset på en måte som sikrer at barn kan delta uavhengig av foreldrenes inntekt.
- Videreutvikle Odderøya for kultur og andre kreative næringer og oppgradere eksisterende bygg.
- At kommunens virksomheter ikke skal konkurrere med kulturlivet, men heller støtte initiativ som kommer fra kulturlivet.
- Sikre støtte til konsertarrangører som arrangerer konserter uten alkoholserving, eller har alkoholfrie soner på sine arrangementer, for å sikre bedre tilbud til ungdom.

Frivillighetskommunen

Frivilligheten lager rom for inkluderende møteplasser, fellesskap og læringsarenaer. Den gir mennesker i alle aldre mulighet til å ta ansvar og engasjere seg i samfunnet og har stor egenverdi. For Venstre er det helt grunnleggende at frivilligheten får utvikle seg på egne premisser. Det offentlige skal ikke styre hvilken retning frivilligheten skal ta, hvilke aktiviteter som skal utføres eller hvilke initiativ som skal tas. Kommunens oppgave, slik Venstre ser det, er å tilrettelegge for frivillig aktivitet, blant annet gjennom å skape møteplasser og forenkle søknadsprosessene for frivillige organisasjoner.

Venstre vil:

- Sikre gode rammevilkår til frivillige organisasjoner
- Tredoble støtten til de frivillige barne- og ungdomsorganisasjonene i kommunen.

- Ha tillit til frivilligheten, redusere rapporteringskravene og fjerne andre byråkratiske barrierer for å gjøre det lettere å drive frivillighet.
- Sikre at frivillige organisasjoner tilbys kommunens lokaler og anlegg gratis.
- Samarbeide med frivillige organisasjoner om å nå felles mål som styrket folkehelse, bedre oppvekstvilkår og mindre utenforskap.
- Inkludere frivillige organisasjoners behov bedre i utformingen av kommunale planer.
- Etablere en frivillighetskoordinator i kommunen med ansvar for å bistå og representere frivilligheten inn mot kommunen, samt for å bidra til god oversikt over de frivillige organisasjonene for innbyggerne.

Friluftsliv i kommunen

Friluftsliv gir rike naturopplevelser, er helsefremmende og er den aktiviteten flest mennesker deltar i. Å legge til rette for friluftaktiviteter der folk bor, koster lite, men det krever aktiv tilrettelegging og tilgjengeliggjøring av arealer. Venstres mål er at alle skal ha tilgang til nærnatur og turterreng i nærheten av der de bor.

Venstre vil:

- Sørge for at alle har mulighet til å delta i friluftaktivitet gjennom samarbeid og støtte til friluftorganisasjoner.
- Sikre en god forvaltning av fiskevannene i kommunen.
- At kommunen skal samarbeide med lokale turlag og historielag om å ta vare på, kartlegge og tilgjengeliggjøre kulturminner i turområder og resten av kommunen.
- Sikre at flere turstier får belysning som ikke skaper lysforurensing, og etablere og vedlikeholde universelt utformede turstier og ruter.
- Utvikle kommunen slik at alle boliger, skoler og barnehager ligger i gangavstand til grøntområder og turstier.
- Etablere sammenhengende kyst- og elvestier og ivareta allemannsretten i Kristiansand.
- Utrede Tvedestrandsmodellen for forvaltning av strandsonen. For å sikre at utbygging skjer i allerede regulerte områder og at viktige naturområder langs kysten blir bevart for alle.
- Bedre tilgangen til øyene rundt Kristiansand.
- Etablere flere hundeparker.

Idrettsglede for alle

Organisert og egenorganisert idrett skaper fellesskap, samhold og gode opplevelser. Idretten fremmer folkehelse, integrering og mestringsfølelse. Venstre vil føre en moderne idrettspolitik som spiller på lag med alle gode, lokale krefter for å gjøre idretten tilgjengelig for alle som vil være med å oppleve idrettsglede. Særlig viktig er det å sikre barn og unge reell mulighet til å delta i idrettsaktiviteter ved å fjerne barrierer som i dag hindrer deltagelse for mange.

Kristiansand har mangel på de fleste typer idrettsanlegg. En viktig oppgave framover er å bygge nok anlegg for en bredde av idretts- og sportstilbud, slik at innbyggerne kan velge blant et mangfold av tilbud.

Venstre vil:

- Tredoble driftstilskuddet til idrettslagenes arbeid for barn og unge.
- Prioritere midler til breddeidrett for å skape inkluderende idrettsarenaer.
- Ha gode utlånsordninger for utstyr flere steder i kommunen.
- Støtte opp om den egenorganiserte og utradisjonelle idretten, ved å tilby kommunale idrettsanlegg og andre arealer.
- Ha gode idrettslinjer på videregående og ungdomsskolenivå med nok plasser.
- Legge til rette for internasjonale og nasjonale idrettsarrangementer.
- Starte prosjektering av ny svømmehall for å sikre et bedre tilbud i hele kommunen.
- Bygge og rehabilitere anlegg for fysisk aktivitet i samarbeid med næringslivet og idretten.
- Stille krav om bygging av idrettsanlegg i nye områdereguleringer.
- Bygge flere flerbrukshaller.
- Utvikle og tilgjengeliggjøre arealer til egenorganisert aktivitet som turstier, lysløyper, sykkelstier, rulleskitraseer, ulike nærmiljøanlegg og bygge ny skatepark.
- At kommunen skal bistå idrettslag når de møter nye kvalitetskrav til anleggsstandard som følge av avansement.

6. Helse og omsorg

Kristiansand kommune skal være en kommune der hver av oss har tilgang på tilpassede helsetjenester med valgmuligheter, uavhengig av forutsetninger. Venstre er opptatt av at vi skal bli sett som hele mennesker i møte med helsetjenestene.

For at alle skal kunne leve gode og selvstendige liv, må samfunnet forebygge mer og reparere mindre innenfor både psykisk og fysisk helse. Tidlig og tverrfaglig innsats og mer inkludering bidrar til å forhindre utenforskap, og setter flere i stand til å delta i samfunnet på like premisser.

Fastlegeordningen

Venstre vil gjøre det attraktivt å være fastlege i Kristiansand. Legene skal ha gode rammebetingelser og muligheter for kompetanseutvikling slik at pasienten sikres rett behandling til rett tid.

Venstre vil:

- Sørge for attraktive arbeidsvilkår for legene med flere muligheter for spesialisering og kommunalt kjøp av hjemler.
- Øke grunnfinansieringen som fastlegene får per pasient på sin liste.
- Redusere gjennomsnittlig listestørrelse slik at fastlegene får bedre mulighet til å følge pasientene, særlig de som har behov for tett oppfølging over tid.

Psykisk helse

Tilbudet til personer som sliter med psykiske helseplager og lidelser, er ikke godt nok. Venstre vil sikre rask og god psykisk helsehjelp, utvide lavterskeltilbudet, styrke overgangen fra spesialisthelsetjenesten til kommunale tilbud, styrke ettervernet og redusere byråkratiet. Venstre er opptatt av at de som lever med kroniske diagnoser og plager, skal bli sett som hele mennesker gjennom hele livet og med de behovene de ulike livsfasene krever.

Venstre vil:

- Rekruttere flere psykologer i kommunen.
- At psykologers kompetanse innlemmes i en tverrfaglig primærhelsetjeneste og i tett samarbeid med allmennlegetjenesten, helsestasjons- og skolehelsetjeneste og lokale psykisk helse- og rustjenester.
- Skape god oversikt på kommunens nettsider om tilgjengelige psykologers ventetider, spesialiseringsområder og søkerens rettigheter ved avslag.
- Samarbeide med frivilligheten om å legge til rette for treffsteder og likepersonstjenester til pasienter og pårørende til kronisk syke.
- Ta initiativ til en kommunal handlingsplan mot selvmord og selvskading.
- Gjøre ordningen med rask psykisk helsehjelp tilgjengelig for flere.
- Samarbeide med Agder fylkeskommune, UiA og Sørlandet sykehus for å gjøre Kristiansand til et attraktivt studie- og arbeidssted for framtidens psykologer.
- Bidra til å opprettholde og styrke lokale hjelpetelefontjenester.

Helse- og livsmestring

Kristiansand kommune skal legge til rette for god samhandling og samordning på tvers av tjenester, aktører og interesseorganisasjoner, for å møte den enkeltes behov så godt som mulig, på en helhetlig måte. Venstre vil styrke koordinertjenestene i kommunen for å gjøre det enklere for tjenestemottakerne å navigere i systemet av helse- og omsorgstjenester.

Venstre vil:

- At flere skal få tilbud om en koordinator i kommunen som hjelper med å navigere i systemet, slik at alle får den hjelpen de har krav på, etter modell av kreftkoordinator.
- Tilby kurs for å styrke den barnefaglige kompetansen hos fritidsledere- og trenere og andre som arbeider med barn på fritiden.
- Redusere andelen kommunalt ansatte som jobber ufrivillig deltid.
- Etablere muligheten for mer fleksible turnusmodeller i helsesektoren.
- Jobbe for at alle som mottar tjenester i hjemmet skal få et fast og stabilt antall personer å forholde seg til når de trenger det, og gjøre BPA mer tilgjengelig der det er hensiktsmessig.
- Sikre at brukerne av brukerstyrt personlig assistent (BPA) tildeles et tilstrekkelig antall timer, samt jobbe for å fjerne både aldersgrense og nedre timegrense for tildeling av BPA.
- Være en pådriver for bruk av velferdsteknologi og e-helsetilbud.
- Styrke tegnspråktilbudet i det kommunale helse- og omsorgstilbudet.

Lokal rusreform

Venstre vil ha en human ruspolitikk der vi behandler brukere med verdighet. Ruspolitikken må være kunnskapsbasert, sette mennesket i sentrum, og gi folk muligheten til å leve trygge og gode liv. God forebygging og tidlig innsats er avgjørende for å unngå at mennesker havner i rusavhengighet. Venstre mener rusavhengighet skal møtes med behandling framfor straff.

Venstre vil:

- Sette inn økte ressurser i førstelinjetjenesten slik at ventetiden for rusbehandling reduseres.
- At de kommunale helsetjenestene i større grad skal være til stede der rusavhengige er.
- Rekruttere til tilbudene til de rusavhengige gjennom oppsøkende virksomhet fra hjelpeapparatet.
- Jobbe for at rusavhengige sikres et bedre ettervern og rettsvern.
- Styrke og sikre de frivillige aktørene på rusfeltet i Kristiansand, blant annet med å tilrettelegge for arbeidspraksis og møteplasser for rusavhengige.
- Styrke kommunens tilbud til mennesker i sårbare overganger mellom fengsel, hjem og mellom hjem og behandlingsinstitusjon, med tanke på forebygging mot overdose.
- Åpne brukerrom og dagtilbud for rusavhengige, med tilgang til helsepersonell, heroinassistert behandling, tilgang til rustesting og mulighet for å bytte brukte sprøyter i rene.
- Arbeide for at alle brukere som ønsker det har tilgang på likepersonstjenester i de ulike etappene av rusmestring.
- Øke kompetansen om rus i kommunehelsetjenesten og andre offentlige virksomheter.
- Styrke ordningene med ressursteam som skal sikre gode helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser og rusavhengighet, deriblant ACT, FACT og FACTung-team.

Økt frihet i alderdommen

Den eldre delen av befolkningen vokser, og vi lever lengre. For å sikre alle en verdig alderdom må vi prioritere smartere. Vi har alle ulike ønsker og forventninger til hvordan vår alderdom skal være. Venstre vil møte alle eldre med et tilbud som gir valgfrihet og tar i bruk teknologi slik at alle får muligheten til å leve så frie, selvstendige og innholdsrike liv som mulig. Vi vil legge til rette for at eldre mennesker får et offentlig omsorgstilbud tilpasset sine behov og interesser.

Venstre vil arbeide for å redusere ensomhet blant eldre, deriblant ved å utvikle gode og effektive kommunale botilbud som gir økt livskvalitet og selvstendighet.

Eldre er en stor ressurs for frivilligheten og er hyppige brukere av kulturtilbud. Venstre vil legge til rette for at Eldres innsats og plass i samfunnet blir anerkjent og tas med i diskusjoner om utvikling av tjenestetilbud.

Venstre vil:

- Øke tilbud fra AKT-svipp til eldre, for å sikre god mobilitet i hele kommunen.

- Satse på hjemmerehabilitering der det er aktuelt, slik at eldre raskest mulig kan komme tilbake til god helse etter sykdom og skade.
- Opprette ambulerende legestillinger tilknyttet hjemmetjenesten.
- Sørge for at alle som mottar tjenester i hjemmet får et begrenset antall personer å forholde seg til, ved blant annet å utvide BPA-ordningen.
- Sikre at det opprettes flere plasser ved sykehjem og omsorgsboliger.
- Vurdere å etablere et private bokollektiv for å sikre sosialt fellesskap, med kommunal støtte og egen personalbase.
- Være åpen for en blanding av ideelle, kommersielle og kommunale sykehjem og botilbud.
- Videreføre varierte og gode kultur- og fritidstilbud for eldre, både i og utenfor omsorgssentrene.
- Legge til rette for at eldre som ønsker det, kan bidra med frivillig og sosialt arbeid.
- At ektepar/samboere skal ha rett til å bo sammen når én eller begge har behov for langtidsopphold, samtidig som det legges til rette for gode avlastningsordninger der det er behov.
- Sørge for tilstrekkelig dag- og døgnavlastning og aktivitetstilbud for demente.
- Tilrettelegge for bedre samarbeid på tvers av hjemmetjenesten, helsetjenestene og frivilligheten for å motvirke underernæring og styrke den psykiske helsen hos eldre.
- Arbeide for å styrke kunnskapen i kommunen om eldre og ernæring.
- Sette av midler som skal sikre god kvalitet og valgfrihet på maten ved bo- og aktivitetstilbud, blant annet ved å involvere beboerne i måltidene.
- Styrke det lindrende tilbudet i de kommunale helsetjenestene.
- Fortsette satsingen på «Leve hele livet» og Kulturrullatoren.
- Etablere en «eldrelos»-ordning etter modell fra pasientlos i helsevesenet som gjør at eldre og pårørende får bedre veiledning i møte med helsevesenet og hjelpemiddelsentralen.
- Øke satsningen på «Menn i helse» for å styrke rekrutteringen av helsepersonell i eldreomsorgen.

Bedre kvinnehelse, reproduktiv helse og barselsoppfølging

Kommunen må samarbeide tettere med spesialisthelsetjenesten og eksterne aktører for å tilby en mer helhetlig fødsels- og barselomsorg, og for å styrke kompetansen og bemanningen på helsestasjonene. Venstre vil ha et løft i kommunens barseltilbud.

Et godt helsetilbud omfatter også rett til informasjon om og tilgang på prevensjon, abort, familieplanlegging og svangerskap. Tjenestetilbud og informasjon må tilgjengeliggjøres og tilpasses et mangfold av språk og kulturelle kontekster. Samtidig må kunnskapen om skeiv seksualitet, helse og kjønnsidentitet styrkes i alle ledd.

Venstre vil:

- Styrke oppfølgingen i første trimester og i forbindelse med abort.
- Styrke jordmor- og helsesykepleiertilbudet for kvinner som velger å føde hjemme og/eller ta mer av barseltiden hjemme.
- At Kristiansand kommune tilbyr nye familier en oppfølgings samtale i løpet av de første fire ukene etter fødsel der mors og fars mentale helse er tema, med formål om å forebygge fødselsdepresjon hos foreldre.

- At alle helsestasjoner tilbyr egnet amnehjelp og fysioterapi etter fødsel.
- Øke bemanningen på helsestasjonene, utvide åpningstidene og sørge for at tilbud om hjemmebesøk etter fødsel gis automatisk, i tråd med nasjonale retningslinjer.
- At det etableres styrkingsmidler for jordmødre og helsesykepleiere etter modell av satsingen på psykisk helse og rus.
- Sørge for drift av kvinnehelsehuset for å tilrettelegge for et helhetlig helsetilbud for kvinner.
- Utrede en handlingsplan for seksuell og reproduktiv helse.
- Fjerne nedre aldersgrense på gratis prevensjon og øke den øvre til 25.
- Tilby god opplæring om kjønns- og seksualitetsmangfold i introduksjonsprogrammene og på voksenopplæringen.
- Tilgjengeliggjøre informasjon om seksuell og reproduktiv helse på flere språk.
- At alle småbarnsforeldre skal tilbys COS-kurs og/eller ICDP-kurs på helsestasjonen.
- Ta initiativ til å utarbeide en handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold.
- Arbeide spesielt for at helsestasjonen for ungdom og skolehelsetjenesten har gode ressurser til å møte unge som sliter med utfordringer knyttet til identitet, kjønn, grensesetting og seksualitet.
- Bidra til å opprettholde og etablere gode møteplasser for LHBTIQ-personer i hele kommunen.
- Styrke regionalt kompetansesenter for kjønn og seksualitet i Kristiansand.
- Øke støtten til frivillige aktører som bistår sexarbeidere og ofre for menneskehandel.
- Tilby voldsalarm til sexarbeidere.

7. Likestilling, mangfold og inkludering

Venstre vil ha en kommune der alle føler seg hjemme. Stort mangfold gir muligheter både for lokalsamfunnet og for den enkelte. Venstre vil at kommunen skal arbeide aktivt for å heve kunnskapsnivået om mangfoldet i samfunnet. Videre vil vi legge til rette for godt samarbeid mellom kommunen og ideelle og frivillige organisasjoner for å kunne tilby møteplasser, opplæring og meningsfylt arbeid.

Mennesker med funksjonsnedsettelse

En viktig del av kommunens omsorgsoppgave er å ivareta mennesker med nedsatt funksjonsevne. Venstre jobber for at alle med nedsatt funksjonsevne og deres pårørende skal sikres et godt og individuelt tilpasset tilbud. For Venstre er det avgjørende at alle skal kunne leve gode liv, påvirke sin egen hverdag og få menneskerettighetene sine ivaretatt.

Venstre vil:

- Arbeide for at mennesker med utviklingshemming og andre former for kognitive funksjonsnedsettelse skal få individuelt tilrettelagte tjenester og botilbud i sitt nærmiljø, samt styrke medbestemmelsen deres.
- At foreldre med funksjonshemmede barn får rask tilgang til en kontaktperson med kompetanse om tilgjengelige tjenester og tilbud, som individuell plan- og barnekoordinator.

- At Kristiansand kommune gjør det lettere å få støttekontakt og avlaster, blant annet gjennom å senke aldersgrensen for å bli støttekontakt, og sikre gode rammebetingelser for støttekontaktene.
- Arbeide for flere universelt utformede bygg og mer tilgjengelig infrastruktur i kommunen.

Demokrati og innbyggermedvirkning:

Det er viktig at innbyggerne blir lyttet til og at deltakelsen deres kan påvirke utfallet av politiske beslutninger. Venstre vil jobbe for at Kristiansand skal være en åpen kommune som sikrer innsyn i politiske prosesser og folkevalgtes roller i samfunnet.

Venstre vil:

- Styrke den reelle innflytelsen til kommunens medvirkningsorganer gjennom å for eksempel gi taletid i bystyret og aktuelle utvalg ved relevante saker, at sakene sendes til rådene i god tid før behandling og at rådene har en reell mulighet til å sette den kommunale agendaen.
- Innføre Frivillighetsråd i Kristiansand bestående av politisk oppnevnte representanter og valgte representanter av og fra frivilligheten, for å gi frivilligheten en sterk stemme med betydning for kommunens utvikling.
- Opprette lobbyregister for Kristiansand kommune som viser hvilke aktører som ønsker å påvirke politiske prosesser.
- At skoleelever, studenter og minoritetsgrupper blir inkludert i innspillfasene til større planer som kommunen utarbeider.
- At høringsprosesser skal være grundige, universelt utformede, ubyråkratiske, tilgjengelige i nærmiljøet, på digitale flater og ha gode tidsfrister.
- Inkludere frivillige organisasjoners behov bedre i utformingen av kommunale planer.
- At kommunale bydelsråd skal høres i saker som angår dem.

Innvandring og inkludering

Venstre ønsker at vi skal møte flyktninger med respekt og medmenneskelighet og gi dem muligheten til å skape bedre liv. Vi vil sikre rask og god integrering og sysselsetting. Venstre vil gi flyktninger, asylsøkere og papirløse flere rettigheter og støtte opp om private og ideelle initiativ for bedre integrering.

Venstre vil:

- Sørge for rask og spredt bosetting av innvandrere for å fremme inkludering.
- At Kristiansand kommune i samarbeid med NAV skal søke partnerskap med lokalt næringsliv og frivilligheten for å øke innvandreres arbeidsmuligheter.
- Satse på «fleksibelt hurtigspor» i integreringsarbeidet.
- Sikre bedre informasjon fra kommunen om tilbud i regi av frivilligheten.
- Styrke rekrutteringen og bedre rammevilkårene for tolker, slik at det lokale tolketilbudet, også når det gjelder tegnspråk, styrkes, og at flere får tilgang til tolk, også utenom ordinær arbeidstid.

- Sikre barn i mottak muligheten til å delta på ordinære fritidsaktiviteter som idrett og kultur.
- Etablere en forsøksordning som gjør det lettere for mennesker som søker varig opphold i Norge, å komme seg ut i jobb eller utdanning.
- Arbeide for å gi papirløse muligheten til å arbeide.
- Skape flere treffpunkter mellom flyktninger og øvrig befolkning.
- Jobbe for økt foreldredeltakelse i skole og fritidsaktiviteter.
- Sikre at offentlig informasjon er tilgjengelig på flere språk.

Diskriminering og negativ sosial kontroll

Venstre mener at ingen er fri før alle er fri. Derfor vil vi arbeide mot diskriminering og negativ sosial kontroll.

Venstre vil:

- Motarbeide diskriminering basert på kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person.
- Motarbeide negativ sosial kontroll og undertrykkende kulturell og religiøs praksis.
- Øke antallet diskrimineringskontroller i utelivet for å bekjempe rasisme og diskriminering.
- Hindre diskriminering ved å øke kunnskapen hos skjenkebevillingshavere og kontrollører om ulike funksjonsnedsettelser som kan ligne beruselse.
- At flere offentlige bygg og institusjoner skal ha kjønnsnøytrale toaletter og garderober.
- Styrke kvaliteten og tilgangen på helsetilbudene for innsatte i fengsler gjennom et bedre samarbeid mellom kommunen, spesialisthelsetjenesten og kriminalomsorgen.
- Sikre tilstrekkelig helsehjelp til papirløse og personer uten fast oppholdstillatelse.

Sosialpolitikk

Velferdsstaten skal ikke bare være et sikkerhetsnett, den skal også gi den enkelte frihet og muligheter. Skal vi lykkes med å redusere sosiale forskjeller, bekjempe fattigdom og utenforskap må vi få flere ut i jobb og sikre et bærekraftig velferdssystem som ser hvert enkelt menneske. Samtidig må vi konsentrere hjelpen mot de som trenger den mest. Dagens system er preget av å være komplekst, fragmentert og oppleves som lite tilgjengelig for de som trenger systemet mest. Derfor vil Venstre at Kristiansand skal være forsøkskommune for borgerlønn og at den økonomiske sosialhjelpen skal oppleves som et reelt og tilgjengelig sikkerhetsnett.

Kristiansand skal være en god kommune å vokse opp i for alle barn. Kampen mot barnefattigdom er en av våre viktigste saker. Barnetrygden må komme de som trenger den til gode, og vi mener alle barn skal kunne delta på aktiviteter. Venstre mener at barns bakgrunn ikke skal begrense deres muligheter for fremtiden.

Venstre vil:

- At Kristiansand skal være forsøkskommune for borgerlønn.
- Øke og forbedre den økonomiske sosialhjelpen ved at ikke barnetrygd, bostøtte, tiltakspenger og medlemmer i husstandens inntekt skal inngå i beregningsgrunnlaget av stønaden.
- Etablere en forsøksordning med omgjøring av sosialhjelp til kommunalt lønnstilskudd.
- Forenkle søknadsprosessen og dokumentasjonskravene knyttet til sosialhjelp
- At fattigdomsbekjempende tiltak i større grad skal rettes mot enslige voksne.
- Styrke programmet «Nye mønstre, trygg oppvekst» som jobber tett opp mot særlig barnefamilier med dårlig råd for å gi tilpasset, rask og helhetlig oppfølging.
- Styrke ordningen med familiekoordinator.
- Styrke samarbeidet mellom NAV og de kommunale helseinstitusjonene.
- Forenkle og effektivisere NAV-tjenestene gjennom digitalisering og automatisering. Samtidig må det finnes alternative løsninger for dem med mindre digital kompetanse.
- Styrke kapasiteten til NAV-veilederne for å gi mer tilpasset oppfølging.
- Jobbe for gode gratistilbud for barn i skoleferiene.

Sosial boligpolitikk

Alle fortjener et trygt og godt sted å bo. Venstre vil jobbe for å sikre et mangfold av boligtyper og gjennom ulike tiltak sikre flere boliger tilpasset sine behov og situasjon.

Venstre vil:

- Tilby et mangfold av boformer som omsorgsboliger og bofelleskap, tilpasset ulike brukergrupper og i tråd med FN-konvensjonen for personer med funksjonsnedsettelse (CRPD).
- Øke antall kommunale boliger i tråd med behovet.
- Arbeide for godt vedlikehold av eksisterende kommunale boliger.
- Gjøre bomiljøet i og rundt kommunale boliger bedre, særlig for barn og unge.
- Sikre brukermedvirkning og vektlegging av barns beste i tildeling av kommunale boliger.
- Benytte kommunenes forkjøpsrett i større boligutbygginger i områder med få kommunale boliger, med mål om å kjøpe 5–10 prosent av leilighetene til kommunale boliger.
- Ha en maksgrense på andel kommunale boliger per bydel, ikke etablere nye kommunale boliger der denne grensen er overskredet, og selge eksisterende boliger etter hvert som de blir ledige frem til vi kommer under grensen.
- Tilrettelegge for at flere, også personer i utsatte grupper eller økonomisk vanskeligstilte, kan eie egen bolig.
- Samarbeide med frivillige og private aktører på leiemarkedet for å motvirke diskriminering på utleiemarkedet.
- Sikre at beboere i kommunale boliger får mulighet til å opprette beboerråd.
- Utrede muligheten for flere boliger tilrettelagt for barn og unge med funksjonsnedsettelse.

Fattigdom og hjemløshet

Venstre ønsker ikke at vi møter de som har det vanskeligst i samfunnet med fordømmelse og straff, men heller med hjelpetiltak.

Venstre vil:

- Si nei til tiggeforbud, fordi straff og forbud ikke er løsningen for å få vanskeligstilte ut av fattigdom.
- Sikre hjemløse tilgang til postadresse, dusj og toalett, og øke kapasiteten på akuttovernattingsplasser.
- Øke støtten til de frie rettshjelpiltakene i kommunen.

En trygg kommune for alle

Kristiansand skal være en trygg kommune hvor vold og kriminalitet bekjempes gjennom godt samarbeid mellom ulike instanser, godt politiarbeid og godt forebyggende arbeid.

Venstre vil:

- Øke bruken av omvendt voldsalarm.
- Arbeide for reduksjon av vold i nære relasjoner.
- Sørge for at unge som begår kriminelle handlinger raskt blir møtt av forebyggende tiltak og preventive straffereaksjoner som ungdomsstraff eller påtaleunntatelse med særskilte vilkår.
- Sikre finansieringen av krisesentre og passe på at kapasiteten er stor nok til å dekke behovet.
- Tilby egnet bolig etter krisesenteropphold når ofre ikke kan flytte hjem og nødvendig hjelp etter at de har flyttet ut.
- Oppdatere den kommunale beredskapsplanleggingen, blant annet ut ifra erfaringer fra koronapandemien og erfaringer fra krigen i Ukraina.
- Styrke den digitale sikkerhetskompetansen i kommunen.
- Videreutvikle et tett og godt samarbeid mellom kommunen og politiet, gjennom styrket kontakt med politirådet og polititvalget.
- Videreføre og styrke det kriminalitetsforebyggende samarbeidet mellom kommunen og politiet, jf. SALTO.

8. Flere jobber og flere i arbeid i Kristiansand

Kristiansand står foran store muligheter og valg som vil prege kommunen og landsdelen i mange år framover. Nye næringer som havvind og produksjon av hydrogen blir bygget ved hjelp av den fantastiske kompetansen industrien på Sørlandet har. Venstre står klare til å gripe disse mulighetene, samtidig som vi skal legge til rette for at eksisterende industri og næringsliv får muligheten til å utvikle seg videre.

Forutsigbarhet for næringslivet

Den største hindringen for flere jobber og investeringer i Kristiansand de siste fire årene har vært manglende forutsigbarhet. Venstre vil at både folk og bedrifter skal kunne stole på kommunale vedtak slik at de har trygge rammer for å være med på å utvikle kommunen videre.

Det betyr ikke at kommunen skal si ja til alle prosjekter eller stille lavere krav, men at det skal utarbeides tydelige planer med klare forutsetninger for framtidig utvikling. Venstre vil arbeide sammen med næringslivet for å skape flere jobber samtidig som vi tar nok hensyn til det lokale miljøet og vårt globale ansvar for å kutte utslipp.

Venstre vil:

- Gi næringslivet tydelige og forutsigbare rammer for sine investeringer.
- Stille gradvis strengere miljø- og klimakrav og ha god dialog med næringslivet for hvordan man kan finne de beste løsningene for å møte disse.

Flere i jobb

For mange i Kristiansand står utenfor arbeid. Dette gir utfordringer for kommunen, men først og fremst for det enkelte mennesket eller familien. Venstre vil ha et krafttak for å flere folk i arbeid gjennom samarbeid med ideelle aktører, næringslivet, fylkeskommunen og staten.

Økt sysselsettingsgrad, primært i privat sektor, er avgjørende for landsdelens konkurransekraft. Flere i arbeid løfter ikke bare folk ut av utenforskap og fattigdom, det gir lokalt næringsliv et oppsving. Venstre vil derfor ha et arbeidsliv som er fleksibelt og tilgjengelig nok til å passe for folk med ulike forutsetninger. Kommunene og lokalsamfunnene spiller en viktig rolle i å inkludere flere gjennom ordninger som brukerstyrt personlig assistent (BPA), introduksjonskurs som leder til deltakelse i arbeidslivet og samarbeid om tilrettelegging hos bedriftene.

Venstre vil:

- Styrke programmet «Flere i arbeid».
- Styrke arbeidet for å hjelpe mennesker inn i eller tilbake i arbeidslivet, med særlig fokus på unge under 30 år.
- Prioritere støtte til organisasjoner, stiftelser, arbeidsgivere og tiltak som driver med arbeidsopplæring og livsmestring.
- At kommunene tar sitt samfunnsansvar for at flere skal komme inn i arbeidslivet ved å ta inn lærlinger, tilby praksisplasser og tilby deltidsordninger for folk med redusert arbeidsevne.
- Sørge for at tilgangen på individuelt tilpasset assistanse, for eksempel tildeling av brukerstyrt personlig assistanse (BPA), skal være tilgjengelig og fremme likestilling.
- La NAV-kontorene få rom og mulighet til å gjøre forsøk, utvikle seg og ta i bruk nye metoder som kommer innbyggerne til gode og som hjelper flere ut i arbeid.
- Styrke sosialtjenestene med økte ressurser til å yte tett og individuell oppfølging for å bistå flere ut i ordinært arbeid.

- Styrke samarbeidet mellom arbeidslivet, grunnskolen, videregående opplæring, fagskolen og høyere utdanning for å redusere utenforskapet og kompetansegapet.
- Tilrettelegge for mer sosialt entreprenørskap ved å sikre flere søkbare midler til både kortvarige og lengre prosjekter.
- Legge til rette for flere varig tilrettelagte arbeidsplasser både i kommunale og private virksomheter.
- Stimulere til at flere kan starte egne bedrifter, og styrke samarbeidet mellom kommunen og etablerersenteret i enkeltsaker.

En kommune tilpasset det moderne arbeidslivet

Stadig flere jobber blir mindre stedbundne i både privat og offentlig sektor. Når plassering av hovedkontor blir mindre viktig, gir det Kristiansand store muligheter til å være et attraktivt sted å arbeide og leve for flere. Venstre vil legge til rette for at både offentlige og private arbeidsplasser kan få flere ansatte i Kristiansand og samtidig bidra til at det blir enklere å jobbe i kommunen.

De siste tiårene har det blitt gjort viktige grep i Kristiansand for å tilrettelegge for kreative og kulturbaserte næringer. Kilden, den framtidige Kunstsiloen og stiftelsen Cultiva er viktige aktører som gjør det mulig å skape mer i Kristiansand og i resten av landsdelen. Venstre vil være den viktigste forkjemperen for kreative og kulturbaserte næringer i årene som kommer.

Venstre vil:

- Utarbeide en handlingsplan for å øke antall ansatte i private og offentlige virksomheter som allerede er etablert i Kristiansand.
- Støtte de eksisterende HUBene i kommunen.
- Arbeide for å øke antall arbeidsplasser i kreative og kulturbaserte næringer kraftig i årene som kommer.

Mer liv i Kvadraturen

Kristiansandregionens attraktivitet er avhengig av et sterkt og levende sentrum, med tydelige urbane kvaliteter. Venstre vil legge til rette for at Kvadraturen kan utvikle seg videre og skape mer liv i sentrum. For å ha et levende sentrum må det være enkelt å drive næring i byen vår og det må være attraktivt å ferdes der. Venstre vil ta natt-økonomien på alvor, med de muligheter det ligger i å videreutvikle eksisterende og bygge nye arenaer for scenekunst, møteplasser og et levende sentrum som tiltrekker seg både egne innbyggere og folk utenfra.

Venstre vil:

- At flere skal arbeide og bo i sentrum.
- Få på plass en gatebruksplan med mål om å sette av mer plass i gatene til byliv og næringsvirksomhet.
- Etablere flere lekeplasser.
- Tilrettelegge for flere kunst- og kulturopplevelser i sentrum.
- Være pådriver for et forsøksprosjekt med utvidet skjenketid.

- At det skal utnevnes en politisk ansvarlig for natt-økonomien. Denne har løpende dialog med bransjen, politi og andre, blant annet frivillige som natteravnere. Vedkommende skal løfte både utfordringer og muligheter som ligger i denne delen av byens økonomi.

Flere turister skal oppleve kommunen vår

Kristiansand er en fantastisk destinasjon for turister og reiselivsnæringen står foran store muligheter for vekst i framtida. Som regionhovedstad kan Kristiansand bidra til bedre samarbeid på Sørlandet for flere reisedøgn i hele regionen til det beste for alle. Kristiansand sin posisjon som en stor landbruks- og jordbrukskommune må brukes for å styrke kommunens attraktivitet som reisemål.

Venstre vil:

- Samarbeide tett med prosjektet matregion Agder for å tilby unike matopplevelser til turistene i regionen vår.
- Arbeide for at butikkene i Kvadraturen kan få holde åpent på søndager i sommersesongen.
- Samarbeide med øvrige kommuner på Agder for å gjøre det enklere for turister å velge lange opphold i regionen.
- Jobbe for et forsøksprosjekt med å tilgjengeliggjøre flere gater for servering og handel.

Grønnere og mer innovativt landbruk og havbruk

Landbruk- og havbruksnæringen gjør en utrolig viktig jobb som produsenter av maten vi spiser. Næringene er også viktige for å videreutvikle kommunen vår, skape nye arbeidsplasser og er viktige kulturbærere. Venstre vil ha gode rammer for å gjøre landbruket og havbruket mer bærekraftig og for å videreforedle produkter i kommunen.

Venstre vil:

- Bidra til at kommunen etterspør mer lokalmat i sine innkjøp samt stille strenge miljø- og dyrevelferdskrav i innkjøpene.
- Gjøre det enklere for drivere innen landbruk og havbruk å få bevilgninger for mat- og alkoholservering slik at flere kan få oppleve god mat og drikke fra Kristiansand.
- Stille strenge krav til vern av matjord og få på plass en matjordstrategi for å kartlegge hvor mye matjord vi har tilgjengelig i dag og hvor mye vi trenger i framtida.
- Opprette flere hummer- og torskereservater for å styrke levedyktigheten til artene og samarbeide med Havforskningsinstituttet for å kartlegge havområdene i kommunen.
- Opprette målrettede tilskuddsordninger for å begrense miljøproblemer fra landbruket og havbruket.
- Tilrettelegge for at landbruket skal kunne lage biogass for å få produsert mer energi og gjødsel av høyere kvalitet.
- Sørge for gode rammer for Geitmyra matkultursenter.

Mer grønn energi og industriutvikling i kommunen

Kristiansand er en industriby og Agder er en energiregion. I mange tiår har eksisterende industri vært viktige arbeidsgivere og blitt stadig grønnere. Venstre vil støtte opp om industrien vår og hjelpe den til å få best mulig rammevilkår for omstilling. Ny industri og elektrifisering av samfunnet krever mer energiproduksjon og tilgjengelige arealer. Venstre er opptatt av å ta vare på naturen, samtidig som vi øker energiproduksjonen og tilrettelegger for ny industri. Derfor vil vi gjøre det enklere å søke om å sette opp solceller på takene i kommunen, på både næringsbygg og boligbygg. I tillegg vil Kristiansand Venstre kartlegge industriområder, områder rundt motorveier og andre områder hvor naturen allerede er nedbygd med mål om å produsere mer energi på disse områdene.

Venstre vil:

- Sikre arealer og nødvendig infrastruktur som tilstrekkelig energiproduksjon og nettkapasitet for å gi eksisterende og ny industri mulighet til utvikling.
- Forenkle søknadsprosesser for oppføring av solceller.
- Kartlegge allerede utbygde områder med sikte på å øke energiproduksjonen i kommunen, eksempelvis industriområder og store parkeringsplasser.

Kristiansand som en forutsigbar eier og innovativ innkjøper

Kristiansand kommune er eier i flere selskap og eiendommer. Kristiansand Venstre mener det alltid må være en bevisst holdning til hva kommunen eier, og hva målet med eierskapet skal være. Kristiansand kommune skal være en trygg og forutsigbar eier som stoler på faglig kompetanse og gir mulighet for utvikling. Samtidig skal kommunen være bevisst i de tilfellene den er eier i virksomheter som står i konkurranse med private aktører, for å sikre rettferdige rammevilkår.

Kommunen bruker store midler hvert eneste år på innkjøp. Venstre mener at denne innkjøpsmakten må brukes til å støtte opp om lokalt næringsliv, grønn utvikling i næringslivet og at det må iverksettes tiltak som gjør at også små aktører kan konkurrere om kommunale anbud.

Venstre vil:

- At kommunen skal føre en trygg og bevisst eierskapspolitikk.
- Bidra til at lokalt næringsliv og mindre aktører skal få reelle muligheter til å konkurrere om lokale anbud og oppdrag, eksempelvis gjennom å dele større oppdrag opp i mindre deler.
- Stille strenge klima- og miljøkrav for å fremme større lønnsomhet for grønne løsninger i markedet.
- Stille krav til mål, framfor løsning, for å sikre at næringslivet kan presentere nye ideer og løsninger på kommunale prosjekter.
- At Kristiansand Næringselskap AS (KNAS) primært skal tilrettelegge for gode næringsarealer. Selskapet kan bidra til reguleringsplaner for å sikre gode boområder

med varierte boligtyper. KNAS sin rolle som boligbygger begrenses til prosjekter som er ledende på miljøstandarder.

Kommunen som arbeidsgiver

Kristiansand kommune er en stor og viktig arbeidsgiver i regionen. For å sikre god drift og tilgang på dyktige og kompetente arbeidstakere framover vil Venstre arbeide for en god arbeidsgiverpolitikk.

Venstre vil:

- Ha et godt samarbeid med arbeidstakerorganisasjonene.
- Arbeide for flere hele og faste stillinger i kommunen.
- Gi de ansatte størst mulig grad av fleksibilitet i sin arbeidshverdag og la arbeidsoppgavene sin art styre fleksibiliteten.
- Ha en strategisk satsning for å redusere sykefraværet i kommunen.
- At folkevalgte og kommunalt ansatte ikke skal ilegges taushetsplikt eller begrenset ytringsfrihet annet enn der det er fastsatt ved lov.
- At kommunalt ansatte skal sikres godt varslervern.

Kunnskaps- og studentbyen Kristiansand

Universitetet vårt og de andre institusjonene som tilbyr utdanning på fagskole-, universitets- og høyskolenivå gir oss enorme muligheter. De sterke fagmiljøene vi har i Kristiansand gir grunnlag for at det kan etableres mer næringsliv på hele Sørlandet og at vi stadig kan jobbe smartere. Samarbeidet mellom næringslivet, offentlig sektor og lærestedene må være godt og effektivt for å sikre tilgang på kompetansen som etterspørres i arbeidslivet.

Venstre vil:

- Samarbeide tett med de ulike lærestedene for å sikre at arbeidslivets behov for kompetanse blir møtt.
- Støtte utradisjonelle tiltak som får folk fra utenforskap til jobb, eksempelvis Game-On og Spillsenteret
- Legge til rette for å doble dekningsgraden for studentboliger i kommunen fra 10 % til 20 % gjennom å prioritere studentboliger i planarbeid og vurdere å forskuttere økonomisk støtte fra staten.
- At alle kulturtilbud som mottar kommunal støtte, skal ha studentrabatt.
- At månedskortet for studenter til kollektivtransport ikke skal koste mer enn 300 kroner.
- Støtte opp om studenthuset i sentrum i samarbeid med Cultiva og Studentsamskipnaden i Agder.
- Styrke satsingen på yrkesfaglig høyere utdanning i samarbeid med det lokale arbeidslivet, herunder tilrettelegge for etablering av flere fagskoletilbud med mulighet for fleksibel utdanning tilpasset lokale og regionale behov.

- Støtte studenters og nyutdannedes gründervirksomhet, eksempelvis gjennom «Start up-weeks». mellom samfunns- og arbeidslivsaktører, universitetets fagmiljøer og studenter.
- Arbeide for at UiA får bedre grunnfinansiering og får lov til å tilby flere studieretninger..
- Samarbeide tett med Studentsamskipnaden i Agder for å sikre et godt helsetilbud til studenter.
- Arbeide for at kommunen og virksomheter i kommunen skal etablere flere relevante praksisplasser for studenter.
- Samarbeide tett med arbeidslivet for å få flere studenter inn i arbeid etter studiene med mål om at de skal bli værende i Kristiansand.
- Sørge for at studentidretten og studentfrivilligheten får tilgang på kommunale bygg og anlegg for å ha aktivitet og arrangementer.